

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Наукова бібліотека

**«ІВАН КОЖЕДУБ –
найрезультативніший
льотчик Другої світової»**

*краєзнавча інформина
до 100-річчя від дня народження*

2020

*Іван Кожедуб курсант
Чугуївського льотного
училища*

Іван Микитович Кожедуб – вважається найкращим асом серед військових льотчиків СРСР та льотчиків антигітлерівської коаліції часів Другої світової війни.

Іван Кожедуб народився 8 червня 1920 р. в сім'ї церковного старости в селі Ображіївка Шосткінського району Сумської області. Після закінчення семирічної школи вступив у 1934 р. до школи робітничої молоді в Шостці. Восени 1936 р. розпочав навчання в Шосткінському хіміко-технологічному технікумі. Того ж часу вступив до аероклубу, тому що з юних років цікавився авіацією. У 1941 р. Іван Кожедуб закінчив Чугуївське льотне училище. Як кращого курсанта, його залишили в училищі на посаді інструктора.

*Сержант
Іван Кожедуб, 1941 р.*

З початком німецько-радянської війни разом з авіашколою евакуйований до Казахстану у м. Чимкент. Після багаточисленних прохань відправити на фронт, його бажання задовольнили у 1943 р. Іван Кожедуб проходив службу у 240 полку винищувачів 302 авіаційній дивізії, яка була розташована в Іваново.

Свій перший бойовий виліт зробив 26 березня 1943 року. Його Ла-5 був пошкоджений гарматною чергою Мессершмітта-109, від запального снаряда його врятувала бронеспинка, а при поверненні літак був обстріляний радянськими зенітками, в нього потрапило 2 «своїх» снаряди. З великими труднощами Кожедуб зробив посадку літака на аеродромі.

Сороковий бойовий виліт він здійснив 6 липня 1943 р. на початку розгортання битви на Курській дузі. Кожедуб збив німецький бомбардувальник Юнкерс Ju-87. 9 липня Іваном збито ще два ворожих винищувачі Vf-109.

Кожедуб був відмінним стрільцем і вважав за краще відкривати вогонь на відстані 200-300 метрів, рідко зближуючись на меншу дистанцію.

4 лютого 1944 р. за 146 бойових вилетів і 20 збитих літаків противника Іван Кожедуб отримав Золоту Зірку Героя.

З травня 1944 року І. М. Кожедуб воював на унікальному, кращому на той час радянському винищувачі Ла-5ФН, створеному на кошти колгоспника-пасічника з Сталінградської області В. В. Конєва. Протягом 6 наступних днів ним було збито ще 8 гітлерівських літаків.

На центральній ділянці фронту І. Кожедуб одним з перших застосував метод «кубанської етажерки» – бойового порядку літаків-випилювачів, який використовувався радянською авіацією у роки Другої світової війни. Залучаються кілька пар літаків, які знаходяться один над одним, кожна пара на своїй висоті і кожна пара літаків прикриває товаришів і збільшує патрульований простір.

Другої Золотої Зірки Кожедуб був удостоєний 19 серпня 1944 року за 256 бойових вильотів і 48 збитих літаків противника.

Учасник Нижньодніпровської, Корсунь-Шевченківської та Умансько-Ботошанської наступальних операцій, битви за Дніпро, повітряного бою на ближніх підступах до Румунії в травні–червні 1944 року, Білоруської, Прибалтійської, Вісло-Одерської, Східно-Померанської та Берлінської наступальних операцій.

До кінця війни гвардії майор Кожедуб здійснив 330 бойових вильота, у 120 повітряних боях, збив 64 літаки противника. На рахунку І. Кожедуба є реактивний винищувач Me-262, збитий в повітряному бою 15 лютого 1945 р. над річкою Одер.

Був у бойовій біографії Івана Кожедуба і повітряний бій у небі Берліна весною 1945 року із союзниками, які першими напали на нього, в результаті якого він збив 2 літаки Р-51 «Мустанг» ВПС США. Американці прийняли радянський винищувач Ла-7 за схожий на нього німецький штурмовик Фокке-Вульф.

За всю війну І. Кожедуб жодного разу не був збитий. Багаторазово він попадав у складні ситуації. Доводилося сідати у палаючому літаку, а аеродром був вкритий свіжими воронками, але І. М. Кожедуб саджав фактично розбиті винищувачі і сам залишався живим.

Третю золоту зірку Героя СРСР Кожедуб отримав у серпні 1945 року.

За високу військову майстерність, мужність і відвагу, проявлену на фронтах війни І. М. Кожедуба нагороджено: званням Герой Радянського Союзу (тричі), орденами Червоного Прапора, орденами Леніна, орденом Олександра Невського, орденом Червоної Зірки, орденом Вітчизняної війни I ступеня, орденами «За службу Батьківщині у Збройних Силах СРСР» II та III ступенів.

*Маршал авіації І. М. Кожедуб.
1985–1989 рр.*

Після війни Іван Кожедуб працював на посадах у Військово-повітряних силах СРСР. У 1950-1953 роках командував авіаційною дивізією, яка воювала у Північній Кореї.

У 1956 р. закінчив Військову академію Генерального штабу. З 1964 р. 1-й заступник командуючого авіацією Московського Військового округу. У 1970 р. йому присвоєно звання генерал-полковника авіації, а в 1985 р. – Маршала авіації.

З 1978 – працював у групі генеральних інспекторів МО СРСР. Обирався депутатом Верховної Ради СРСР, проводив громадську роботу аж до смерті. Помер 8 серпня 1991 р. від серцевого нападу. Похований у Москві на Новодівочому цвинтарі.

Вшанування пам'яті Івана Кожедуба

Встановлено пам'ятники на честь військового льотчика І. М. Кожедуба: в Образіївці, у м. Шостка, у м. Суми біля входу в Парк культури та відпочинку, який носить його ім'я, у Харкові, на території Харківського університету Повітряних Сил, у Києві, у Чугуєві.

Названо вулиці в честь легендарного льотчика: у м. Ігрені, Чугуєві та Москві. Ім'я Івана Микитовича Кожедуба носить Харківський університет Повітряних Сил, а також Шосткинський хіміко-технологічний коледж.

Його літак Ла-7 експонується в музеї ВВС в м. Моніно під Москвою.

Почесний громадянин міст: Суми, Шостка, Чугуїв, Куп'янськ, Бельці, Калуга та інших. Про Івана Кожедуба знято документальний фільм «Таємниці століття. Дві війни Івана Кожедуба».

Мемуарні видання Івана Микитовича Кожедуба

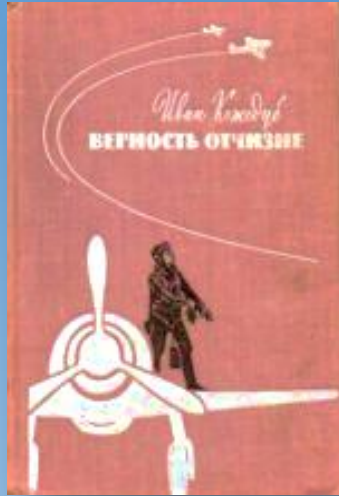

Кожедуб, И. Н. Служу Родине. Рассказы летчика [Текст] : [биографии и мемуары] / И. Н. Кожедуб. – Москва ; Ленинград, 1950. – 43 с.

Кожедуб, И. Н. Верность Отчизне [Текст] / И. Н. Кожедуб. – Москва, Воениздат, 1975.

Кожедуб, И. Н. Неизвестный Кожедуб [Текст] : научно-популярное издание / И. Н. Кожедуб. – Москва, 2010.

Кожедуб, И. Н. Верность отчизне. [Текст] / И. Н. Кожедуб ; лит. запись А. Худадовой. – Москва : Издательство «Детская литература», 1969.

Кожедуб, И. Н. Друзья-однополчане [Текст] / И. Н. Кожедуб // Верность Отчизне : для среднего и старшего возраста / лит. запись А. Худадовой. – Москва : Издательство «Детская литература», 1975.

Публікації про українського льотчика-винищувача Івана Микитовича Кожедуба

Биков, М. Ю. Радянські аси 1941–1945. Перемоги сталінських соколів [Текст] / М. Ю. Биков. – Москва, 2008.

Бодрихин, Н. Г. Советские асы. Очерки о советских летчиках [Текст] / Н. Г. Бодрихин. – Москва : ЗАО КФК «ТАМП», 1998.

Иванов, С. М. Трижды герой [Текст] / С. М. Иванов. – Москва, 1958.

Карабутенко, І. Тричі Герой Радянського Союзу Іван Кожедуб [Текст] / І. Карабутенко. – Киев, 1946.

Качурін, В. Іван Кожедуб [Текст] / В. Качурін. – Киев, 1948.

Кокотюха, А. А. Иван Кожедуб: военный летчик, лучший ас авиации союзников во Второй мировой войне [Текст] / А. А. Кокотюха. – Харків, 2010.

«В небі, як вдома» [Текст] : до 100-річчя від дня народження І. М. Кожедуба (1920–1991) // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 2020. – № 2. – С. 78-86

Вертіль, О. Небо і земля Івана Кожедуба [Текст] : маловідомі факти з життя уславленого льотчика-винищувача / О. Вертіль // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 102, 8 червня. – С. 19

Добровольский, О. Памяти прославленного земляка [Текст] : Иван Никитович Кожедуб в 25 лет стал трижды Героем Советского Союза / О. Добровольский // Ваш шанс. – 2011. – № 32, 10-17 августа. – С. 28

Кожедуб Іван Микитович [Текст] // Гриченко, І. Т. Подвиг : нариси про Героїв Радянського Союзу / І. Т. Гриченко, М. М. Головін. – Харків : Прапор, 1971. – С. 9-12.

На монеті – Іван Кожедуб [Текст] : [до 90-річчя від дня народження льотчика-винищувача, тричі Героя Радянського Союзу, маршала авіації, уродженця Сумщини Івана Микитовича Кожедуба Національний банк України випустив у обіг пам'ятну монету із нейзильберу номіналом дві гривні] // Сумщина. – 2010. – № 65, 9 червня. – С. 1.

Пилипчук, Р. В. Кожедуб Іван Микитович [Текст] / Р. В. Пилипчук // Енциклопедія сучасної України : у 30 т. / редкол. І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. ; НАН України, НТШ, Координаційне бюро енциклопедії сучасної України. – Київ, 2013. – Т. 13 : Киї – Кок. – С. 603.

Сімперович, В. М. Постать Івана Кожедуба на тлі Великої Вітчизняної війни: окремі аспекти історіографії проблеми [Текст] / В. М. Сімперович // Історико-філософські дослідження молодих учених : III Всеукраїнська науково-практична конференція, 25 квітня 2014 року / МОН України, СумДПУ імені А. С. Макаренка ; Державний архів Сумської області та ін. ; [редкол.: А. В. Гончаренко, О. М. Кравченко]. – Суми : [СумДПУ ім. А. С. Макаренка], 2014. – Ч. 2. – С. 23-26.

Хвостенко, Г. Кожедуб Іван Микитович [Текст] : [єдиний з українців, хто удостоївся звання Героя СРСР тричі] / Г. Хвостенко // Сумщина. – 2009. – № 36/37, 3 квітня. – С. 5.

Хвостенко, Г. Нове про тричі Героя [Текст] : близько двох років у Шостці діє відділ-музей славетного земляка Івана Кожедуба / Г. Хвостенко // Сумщина. – 2008. – № 33, 22 березня. – С. 4.

Шумара, Т. О. Музей І. М. Кожедуба [Текст] / Т. О. Шумара // Музеї України. – 2008. – № 2. – С. 28.

Матеріал підбрано за інформацією Інтернет-ресурсів:

http://www.warheroes.ru/hero/hero.asp?Hero_id=403

<https://histrf.ru/lichnosti/biografii/p/kozhdub-ivan-nikitovich>

<https://24smi.org/celebrity/5390-ivan-kozhdub.html>

www.museumsun.org/person/57/

http://esu.com.ua/search_articles.php?id=7535

Підготувала:

головний бібліограф Чайка Н. А.